

Міністерство освіти і науки України
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ)
Бердянський державний педагогічний університет
Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка
КВНЗ «Корсунь-Шевченківський педагогічний
коледж ім. Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції

«Сучасні тенденції в навчанні української, російської та іноземної мов у закладах освіти різних типів»

15 травня 2015 року

Старобільськ
2015

Міністерство освіти і науки України

ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ)

Бердянський державний педагогічний університет

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

КВНЗ «Корсунь-Шевченківський педагогічний
коледж ім. Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції

**«Сучасні тенденції в навчанні
української, російської
та іноземної мов
у закладах освіти різних типів»**

15 травня 2015 року

Старобільськ
2015

УДК 811.1/2:371.32|

ББК 74.261.1

С 89

Рецензенти:

Горошкіна О.М. – доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови Київського університету імені Бориса Грінченка;

Греб М.М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри початкової освіти Бердянського державного педагогічного університету;

Цінько С.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови, літератури і методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

С-89 Сучасні тенденції в навчанні української, російської та іноземної мов у закладах освіти різних типів: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (15 травня 2015 р., м. Старобільськ) / ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Старобільськ, 2015. – 112 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції в навчанні української, російської та іноземної мов у закладах освіти різних типів».

Для науковців, учителів, студентів, широкого кола читачів.

УДК 811.1/2:371.32|

ББК 74.261.1

Рекомендовано до друку вченою радою ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ) (протокол № 10 від 26 червня 2015 р.).

© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

СЕКЦІЯ 1

Інноваційні технології уроків літературного читання й мови

Кизилова В. В.

РЕСУРСИ ІНТЕРНЕТ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

У статті зазначається, що комп'ютер, мережа Інтернет посідають важливе місце в системі засобів навчання, виховання, естетичного збагачення школяра. Сайти, веб-портали мають потужний інформативний ресурс і можуть бути використані учителями для роботи на уроках і в позаурочній діяльності, дітьми і їх батьками з метою розширення світогляду, збагачення цікавим текстовим матеріалом тощо.

Важливою частиною життя сучасної людини є інформаційні технології. Комп'ютер, мережа Інтернет посідають нині важливе місце в системі засобів навчання, виховання, естетичного збагачення школяра. Функціонування сучасної освітньої системи неможливо уявити без їх використання. Тому надзвичайно важливим і актуальним завданням постає підготовка спеціаліста, який спроможний вільно орієнтуватися у світовому інформаційному просторі, що озброєний навичками та вміннями пошуку, обробки, зберігання інформації з використанням сучасних інформаційних технологій.

Аудіо- та відеоматеріали, тестові завдання, презентації, слайд-шоу на сучасному етапі роботи і в школі, і в дошкільному закладі ефективно використовуються педагогами з метою якісного подання інформації, всебічного розвитку молодших школярів і дошкільників. Водночас актуальною залишається проблема пошуку інформації й ефективного використання Інтернет ресурсів у навчальній педагогічній діяльності.

Нові можливості для розвитку дитини сьогодні відкривають сайти, веб-портали, цікаві своїм змістовим наповненням. Вони, на глибоке переконання, мають потужний інформативний ресурс і можуть бути використані учителями для роботи на уроках і в позаурочній діяльності, дітьми і їх батьками з метою розширення свого світогляду, збагачення цікавим текстовим матеріалом, а також останніми новинами в галузі філологічної підготовки дитини.

Більше десяти років існує сайт «Весела абетка» (<http://abetka.ukrlife.org/>). Це океан цікавої, корисної пізнавальної інформації; справжня енциклопедія українства, починаючи від найдавніших часів і до сучасності, що стала струменем свіжого повітря в інформаційному просторі XXI століття. Матеріал тут подається часто в музичному й ілюстрованому супроводі, що особливо важливо для дітей, оскільки кожен із застосовуваних авторами сайту інформаційних компонентів має власні виражальні засоби та дидактичні можливості, що спрямовані на забезпечення оптимізації процесу пізнання й навчання.

Литература

1. Русский язык в начальных классах: теория и практика обучения [учеб.пособие для студ. пед. заведений по спец. «Педагогика и методика нач. обучения»] / М.С. Соловейчик, П.С. Жедек, Н.Н. Светловская и др.; под ред. М.С. Соловейчик. – [4-е изд., стереотип]. – М.: Изд. центр «Академия», 1998. – 384 с. **2. Первова Г.М.** Теоретико-методические основы планирования уроков чтения в начальных классах / Г.М. Первова // Начальная школа. –2002. – № 1. – С. 46 – 53. **3. Ролинг Дж.** Гарри Поттер и философский камень / Дж. Ролинг. – М., 2003.

Скиба О. В.

ШКІЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ВЕСІЛЬНОЇ ОБРЯДОВОСТІ У ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

У статті звернено увагу на те, що виявлення зв'язків творчості українських письменників із народними традиціями допомагає краще зрозуміти світогляд майстрів художнього слова.

Різноманітність традиційного українського весілля, його різноманітні аспекти завжди привертала увагу письменників, учених, методистів, народознавців, етнографів, фольклористів, культурологів та інших. Важливу роль у збиранні та вивченні весільної обрядовості відіграли І. Франко, В. Гнатюк, Ф. Колесса, дослідження яких опубліковані в «Етнографічному збірнику» і «Матеріалах до українсько-руської етнології» (1899 – 1923 pp.).

Син Івана Франка Петро зробив у 1921 році опис весілля в рідних Нагуєвичах на Львівщині, акцентуючи увагу на забороні вживання алкогольних напоїв протягом перших років подружнього життя.

У XIX ст. чимало уваги зверталось саме на відображення певних етнографічних деталей і подробиць родинних обрядів.

Серед відомих фольклористів XX ст. весільні обряди вивчали О. Кравець («Сімейний побут і звичаї українського народу», 1966 р.), Н. Здоровега («Нариси народної весільної обрядовості на Україні», 1974 р.), О. Правдюк (його науковим дослідженням відкривається двотомне видання текстів «Весілля», 1970 р.), М. Шубравська («Весільна писемність на Україні та її обрядова функція» – вступна стаття двотомного видання «Весільних пісень», 1982 р.) та ін. Науковці наголошували на збереженні яскравої й неповторної народної культури.

Весільні звичаї та обряди, весільний фольклор були інтерпретовані у творчості багатьох вітчизняних письменників XIX – XX ст.

Чинні програми з української літератури передбачають вивчення весільних обрядових творів вітчизняних письменників. Питання про місце весільної лірики у творах майстрів художнього слова («Нагалка Полтавка» І. Котляревського, «Сватання на Гончарівці», «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненка, «Назар Стодоля» Т. Шевченка, «Тіні забутих предків»

М. Коцюбинського, «Земля» О. Кобилянської, «Свіччине весілля» І. Кочерги та ін.) дає можливість ознайомити учнів з весільним ритуалом і своєрідною системою дошлюбних стосунків, яка проявлялася у формі знайомства, залицання, сватання тощо.

Національна школа стоїть перед проблемою морального та світоглядного виховання особистості, а вивчення фольклорних джерел, сюжетів, тем, образів у творчому житті письменника містить в собі значний виховний потенціал.

Методичні аспекти, пов'язані з визначенням творчого використання фольклорних елементів висвітлення в працях сучасних методистів-практиків. Вивчення фольклорних елементів у творчості Тараса Шевченка, Івана Франка та інших, було предметом дослідження вчених Н. Логвиненко, С. Жили, Л. Овдійчук та ін. Методичні узагальнення щодо звернення митців до фіксації фольклорних зразків та розробки з питань трансформацій фольклору в текстах майстрів художнього слова, а також різноманітні типи уроків вивчення народознавчого аспекту в творах українських письменників віддзеркалені в доробку О. Бандури (Київ), З. Шевченко (Київ), Л. Драчук (Ніжин), О. Семиног (Суми) та ін. Методисти вказують на культурологічну цінність порушеної проблеми. Під час вивчення життєпису і творчості вітчизняних письменників (І. Франка, Лесі Українки, Т. Шевченка) учні дізнаються про їхню фольклористичну діяльність. Належне ознайомлення з фольклористичними розвитками письменників дозволить сформулювати у молоді краші українські якості – любов до рідного краю, свого дому, батьків, друзів, ніжність, чесність, повагу, толерантність тощо. На фольклорних матеріалах відомих митців можна стимулювати творчі сили школярів щодо популяризації народної скарбниці загалом, традиційних народнопісенних зразків.

Співпраця з учнями на уроках української літератури в процесі аналізу весільних звичаїв та виразного читання весільних пісень у творчості Марка Вовчка, М. Старицького, М. Кропивницького, І. Карпенка-Карого, І. Франка дає змогу усвідомити значення збереження звичаїв, традицій, обрядів свого народу. Водночас виявлення зв'язків творчості українських письменників із народними традиціями допомагає краще зрозуміти світогляд майстрів художнього слова, побачити, як наполегливо вони вивчали життя і культури свого народу.

Крім того, весільна тематика в творчості вітчизняних письменників XIX – XX ст. досі системно не досліджена.

Метою підрозділу є узагальнення досвіду й аналіз раціонального використання новітніх технологій в процесі вивчення й характеристики весільної обрядовості та особливостей їх трансформації в текстах майстрів художнього слова XIX – XX ст.

Потреби сучасного життя національної школи зумовлюють пошуки нових дієвих форм організації уроку української літератури. Підготувати учнів до відповіді на «виклики XXI століття», комп'ютеризованого «інформаційного суспільства» вчителю допоможуть інноваційні технології.

Відеофільми на уроках української літератури є ефективним засобом для вирішення поставлених перед словесником завдань. Так, наприклад, екранізація повісті Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я», український фільм Володимира Городька, знятий кінооб'єднанням «Консорціум Козак» у 1993 році, поглиблює знання про передвесільні розглядини, передбачає обмін враженнями щодо побаченого.

Психологи, педагоги стверджують, що саме через органи зору й слуху учні отримують основну інформацію про навколишній світ, що підтверджує ефективність використання відеотехнологій під час вивчення питань звернення українських письменників до опису етапів весільного дійства. До перегляду відеоматеріалу важливо провести мотивацію навчальної діяльності й формування нових понять, а вже в процесі перегляду відеоматеріалу – основним є зміст фільму.

На третьому етапі можуть бути проведені рольові ігри. Наприклад, після перегляду фільму за твором Г. Тютюнника «Отдавали Катрю» у школі можна використовувати точне й послідовне відтворення обряду викупу нареченої за допомогою костюмів, різних атрибутів, декорацій.

Закріпити знання учні зможуть через виконання творчих завдань:

- намалюйте «асоціативний куц» з весільних етапів;
- простежте будову речення та зробіть повний синтаксичний розбір: «Ой свату наш ,свату,

Пускайте нас в хату» («Ой свату наш, свату»);

- закінчіть побажання:

«Будьте ж здорові, як вода,

А багаті, як земля,

А красиві, як ...!»

Особливо цікаво для розгляду є лексика весільних пісень. Для цього доцільно використовувати музичні відеокліпи, що відтворюють мовленнєву манеру персонажів свята. Ефективним засобом яскравого зображення весільного комплексу у творах Панаса Мирного «Лихий попутав», Михайла Старицького «За двома зайцями», Івана Франка «Украдене щастя», Ольги Кобилянської «Земля», Тараса Шевченка «Відьма» та ін. (запросини, обряд сватання молодих, благословення батьків, обряд перев'язування хусткою молодого, обрядова для прощання наречених зі своєю свободою, обряд дарування, частування...) є мультимедійні лекції, що дають змогу водночас раціонально використовувати час, чіткіше уявити особливості весільних традицій.

Комп'ютерні технології та Інтернет як інноваційний засіб вивчення української літератури в школі допомагає ознайомитися зі змістом й насиченістю весільного обряду, оскільки сучасні письменники викладають свої твори до весвітньої мережі.

Отже, відеоматеріали допоможуть учням залучитися до національної писемної культури, весільного свята з танцями та іграми зокрема, підвищать мотивацію вивчення колориту обрядовості весілля у письменницькій діяльності, вдало репрезентують особливості інтерпретації весільних обрядовій. Користування сучасними засобами навчання забезпечить ґрунтовне і поглиблене узагальнення елементів весільної обрядовості в творчості українських письменників. Електронні ресурси посилять психологічну інтерпретацію зовнішньої поведінки молодих, міміки, пластики тощо.

На допомогу вчителю-словеснику подаємо тематику реферативних повідомлень та творчих пошукових робіт з проблеми:

- Весільна обрядово-пісенна традиція українців у художній рецепції вітчизняних митців слова;

- Фольклор як важливе джерело творчості українських письменників, характеристика основних етапів освоєння літературою фольклору;

- Особливості художньої трансформації сюжетних схем, мотивів, образів весільної обрядової пісенності у творах вітчизняних митців ХІХ ст., вплив фольклорних елементів на ідейний зміст, композицію, поетику творів (“Наталка Полтавка” І. Котляревського, “Сватання на Гончарівці” Г. Квітки-Основ’яненка, “Назар Стодоля” Т. Шевченка, “Ой не ходи, Гризю” М. Старицького, “Дай серцю волю, заведе в неволю” М. Кропивницького, “Козачка” Марка Вовчка, “Хіба ревуть воли, як ясла повні?” Панаса Мирного та ін.);

- Переосмислення міфологічних першоелементів, символіки весільних пісень у творчості представників українського літературного модерну кінця ХІХ – початку ХХ ст. Поняття неоміфологізму. Міф, символ, традиційний образ народної пісенності як організаційний елемент художнього світу митця (“Тіні забутих предків” М. Коцюбинського, “Земля”, “У неділю рано зілля копала” О. Кобилянської, “Старший боярин” Т. Осьмачки та ін.);

- Психологічна інтерпретація традиційних мотивів та образів української весільної пісенності у творчості представників літературного процесу другої половини ХХ ст. (Г. Тютюнник “Оддавали Катрю”, І. Кочерга “Свіччине весілля”, М. Стельмах “Щедрий вечір”, “Гуси-лебеді летять” та ін.);

- Українська весільна пісенність у рецепції письменників Луганського краю.

З метою поглибленого вивчення даних питань, учні можуть використовувати такі завдання:

- підготувати співдоповідь про період фіксації весільних пісень;
- заповнити порівняльну таблицю (наприклад: зразок весільної пісні й пісні, що зустрічається в тексті митця під час опису певного образу весілля);
- відповісти на питання, що вимагає певних знань з фольклористики, етнографії, літературознавства, культурології та ін.;
- виступити з повідомленням про друкування фольклорно-країзнавчих розвідок та статей у місцевій пресі;
- провести фольклористичне дослідження: зробити список літератури-творів письменника з інтерпретацію традиційних мотивів та образів української весільної пісенності і його рукописних чи друкованих фольклорних матеріалів;
- написати твір щодо постаті українського письменника на історико-культурному тлі епохи;
- інсценувати сторінку з фольклорної експедиції митця, створити карту життя носіїв фольклору;
- виготовити картотеку щодо зацікавлень літературних діячів фольклором;
- продемонструвати і прокоментувати діафільм;
- дібрати епіграф, що пояснював би діяльність фольклориста-письменника.

Варто окремо звернути увагу на додаткові засоби, здатні розвивати навички спілкування, уміння висловлюватись, переконувати й вести дискусію та сприяти комфортному навчанню в процесі закріплення вивченого:

1. прослуховування музичних фольклорних композицій;
2. проведення зв'язку з сучасними весільними реаліями (весільні сукні, атрибути, страви тощо);
3. активна демонстрація весільних фотографій XIX – XXI ст.;
4. соціологічні й психологічні тести як підготовчий етап молодих до подружнього життя;
5. знавці мемуаристики цитують фрагменти листів, присвят та самостійно добирають з мемуаристики епіграфи уроку тощо;
6. група фольклористів коротко описує забобони, що пов'язані з весільною церемонією.

Для поліпшення запам'ятовування матеріалу, його ідентифікації та творчого використання у повсякденному житті необхідно здійснювати систематичний взаємозв'язок і взаємозалежність класної самостійної роботи з домашньою. У методичному посібнику для вчителя «Викладання української літератури в школі» Б.Степанишин стверджує: «Домашня

самостійна робота – це або доопрацювання розпочатої в класі роботи, або завдання за аналогією з індивідуальною модифікацією» [3, с.152].

Як правило, це сукупність понять, пов'язаних з виконанням домашніх завдань. Наприклад, запропонуйте:

1. пам'ятку учневі "Як готувати домашнє завдання з теми "Весільні обрядодії в тексті письменника";

2. створіть свою систему роздавального матеріалу із запитань і завдань для домашньої роботи учнів. Наприклад:

а) Відшукати в тексті один із етапів весілля;

б) Які традиції українців використовує письменник у творі.

Порівняти записи, що зроблені в класі;

3. практикуючи групові домашні завдання з теми, доцільно з'ясувати у яких взаємозв'язках перебуває фольклор з розвитком літератури. Що, наприклад, Леся Українка як фольклорист перейняла від Тараса Шевченка, а в чому пішла далі? Чи є, на вашу думку, така інтерпретація вмотивованою?

Перспективним вбачаємо обґрунтування доцільності компаративного вивчення елементів весільної обрядовості у творах українських і зарубіжних письменників, зіставного аналізу тексту та його екранізації.

Література

1. Педагогика: учебник для студ. пед учебных заведений / под ред. П.И. Пидкасистого. – М.: Пед. общ. России, 2002. – 608 с. **2. Пометун О.І.** Сучасний урок, інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко / за ред. О.І. Пометун. – К.: Вид-во А.С.К., 2002. **3. Степанишин Б.** Українська література: підруч. для 9 кл. – 5-те вид. – К.: Освіта, 1997. **4. Щербіна І.В.** Сутність традиційного весільного обряду на Україні // Культура України : Зб. ст. : Вип. 4 / під. ред. проф. М.В. Дяченка, проф. В.М. Шейка. – Х.: ХДАК, 1997. – С. 101–110.

Солодюк Н. В.

ПРОЕКТНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ

В статье рассматриваются проблемы методических инноваций в современном учебном процессе. В ней раскрыта сущность понятий „проектная технология“, „метод проектов“; определены дидактические закономерности эффективного использования проектного обучения на занятиях по русскому языку как иностранному; представлены современные подходы к реализации проектной технологии обучения.

Образование способствует росту интеллектуального и научного потенциала общества и личности в частности. Совершенствование форм и содержания учебного процесса в высшем учебном заведении, активное

Мордовцева Наталія Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Нікітіна Алла Василівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Носевич Валерія Володимирівна – учитель вищої кваліфікаційної категорії КЗ „Луганська середня загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 18”.

Петренко Аліна Геннадіївна – студентка 4 курсу спеціальності «Дошкільна освіта» Інституту педагогіки і психології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Петрова Марина Сергіївна – магістрант спеціальності «Початкова освіта» ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Починкова Марія Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Правова Нінель Володимирівна – асистент кафедри філологічних дисциплін ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Пушко Віра Федорівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Рудь Світлана Михайлівна – асистент кафедри філологічних дисциплін ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Сазонова Анастасія Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри виховання та розвитку особистості Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (м. Слов'янськ).

Сизоненко Катерина Олексіївна – учитель вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист КВНЗ «Корсунь-Шевченківський педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради».

Скиба Ольга Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії літератури та компаративістики ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Слободян Олена Вікторівна – аспірант кафедри філологічних дисциплін ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Солодюк Наталія Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовної підготовки ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України».

Ткаченко Наталія Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов та методики викладання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Цалапова Оксана Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Цінько Світлана Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови, літератури і методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. Інноваційні технології уроків літературного читання й мови	
Кизилова В.В. Ресурси Інтернет у професійній діяльності педагога	3
Марєєв Д.А. Використання мобільних технологій під час вивчення лінгвістичних дисциплін	6
Пушко В.Ф. Еміграційна проза для дітей: спроби наукового розрізу	9
Рудь С.М. Творческое чтение как метод обучения на уроках внеклассного чтения в начальной школе	11
Скиба О.В. Шкільне вивчення елементів весільної обрядовості у творах українських письменників	16
Солодюк Н.В. Проектные технологии на занятиях по русскому языку как иностранному	21
Ткаченко Н.М. Теоретичні засади використання подкастів у навчанні іноземних мов	25
Цалапова О.М. Еволюційні процеси жанру „страшилка” в аспекті міської дитячої субкультури	29
СЕКЦІЯ 2. Методи розвитку мовлення дітей дошкільного віку, учнів і студентів	
Гордій Н.М. Виховання моральних якостей дітей старшого дошкільного віку засобом гри	32
Градоблянська Н.В. Дидактична гра як прийом розвитку діалогічного та ситуативного мовлення студентів на уроках іноземної мови	35
Корякіна І.В. Розвиток творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку в художньо-мовленнєвій діяльності	38
Мельник Л.В. Мистецтво слова як засіб формування мовленнєвої культури учнів початкових класів	41
Мордовцева Н.В. Дидактичний потенціал текстів лінгвістичної спрямованості на уроках української мови в початкових класах	45
Носевич В.В., Починкова М.М. Особливості реалізації принципу науковості на уроках української мови в початковій школі	51
Правова Н.В. Система завдань з формування умінь віршування учнів початкової школи	54
Пушко В.Ф., Петренко А.Г. Стан проблеми розвитку мотивації до вивчення української мови в практиці початкової школи	57
Сазонова А.В. Тематичні мовні розваги як засіб активізації мовлення дітей старшого дошкільного віку	61
Слободян О.В. Методи уникнення помилок, спричинених впливом діалектів, у мовленні школярів	64
Цінько С.В. Красознавчий матеріал як засіб формування мовної і соціокультурної компетентностей учнів на уроках української мови	67

